

SLOVENSKI NAROD.

izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati na avstro-ogrsko deželo za vsa leta 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za jeden mesec 3 K 30 h. Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za jeden mesec 1 K 90 h. Za pošiljanje na dom računa se za vse leto 2 K. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poštnina. — Posamezne številke po 10 h. Na naročbo brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za oznanila plačuje se od štiritopne petit-vrste po 12 h, če se oznanilo jedenkrat tiska, po 10 h če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12. Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vegove ulice št. 2, vhod v upravnništvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34. — „Narodna tiskarna“ telefon št. 35.

„Usoda Slovencev“.

II.

»Slovenec« in učenemu svetu doslej nepoznani dr. Reiner pl. Reinöhl sta torej mnenja, da »ubogi narodič« Slovencev zadnjih trideset let nazaduje, zlasti je to izračunal dr. Reiner na Štajersko in za Koroško, češ, da je za Štajerskem bilo doslej Slovencev 32 odstotkov, zdaj jih je pa le še 31, na Koroškem da jih je bilo prej 28 odstotkov, zdaj jih je pa samo še 25 odstotkov.

Kaj je torej z našim izumiranjem?

Pred vsem treba odločno povdariti, da je trditve o izumiranju Slovencev v tem smislu, kakor se govori o čim dalje bolj pojemajoči plodovitosti med Francozi in Madžari, gorostasna neresnica in budalost. Takšne vrste statistični podatki, kakor jih podaja aparat za ljudsko štetje v Avstriji, so kratko malo glede vprašanja o razmnoževanju Slovencev popolnoma neporabljivi. Če se iz teh podatkov hoče delati kake logične sklepe, tedaj se s tem naravnost v obraz bje vsekako eminentno važni statistični vedi. Ako se oficijalnim statističnim podatkom hoče sploh privedati kak pomen, tedaj pomenjajo k večjemu to, da se je po znanem strokovnjaškem ljudskem štetju v zaključnem slovenskem ozemlju našelo toliko in toliko Slovencev, ne pa, da Slovenci izumirajo. O ogromnem številu Slovencev, ki žive v tujini, oficijalni podatki ne morejo spričevati, saj so vsi ti šteti po »občevalnem jeziku« samovoljno za Nemce ali Italijane. Ako bi hoteli dobiti pravo sliko o ljudskem gibanju Slovencev, treba bi bilo drugega postopanja v štetju. Dokler takega ni, dotlej je pa vsekako pametneje, ozirati se na kako večjo avtoriteto nego na »Tagespostinega« Reinerja pl. Reinöhla. Priznani strokovnjak v statistični vedi, berlinski profesor Conrad, kateremu menda ne bodemo mogli podtikati pristranosti v prid Slovencev, prihaja na

podlagi temeljitih mnogoletnih študij glede razmnoževanja arijskih plemen do popolnoma drugih zaključkov. Pravi, da se Germani množe splošno znatneje nego Romani, znatno bolj nego Germani napredujejo pa slovanska plemena in v tem oziru v prvi vrsti izmed Jugoslovanov Srbi in Slovenci.

Ako hočemo iz objavljenih statističnih podatkov izvajati kak koristen nauk, vidimo v istih lahko ne izumiranje Slovencev, pač pa drugo resno dejstvo. Do čim pri drugih narodih naraščajo viri dohodkov in vsled tega njih dežele privlačijo zmiraj nove tisoče ljudstva, ki gre s trebuhom za kruhom, zaostajajo slovenske dežele v gospodarstvenem oziru in ne morejo preživljati vsega ljudskega naraščaja. Malthusov železni nauk o sorazmerju med množino kruha in naraščanjem prebivalstva se uresničuje, kakor drugod tako tudi pri Slovencih. Ali smo upravičeni braniti našim rojakom, da gredo tja, kjer si morejo lažje služiti vsakdanji kruh, nego da stradajo doma, kjer jim nikdo ne kaže poti do boljše bodočnosti in kjer nikdo noče razumevati gmotnih in duševnih ljudskih potreb? Vedno povdarjamo, da smo kmetstvo ljudstvo. Koliko pa danes nese kmetija? Še v srečnejših in naprednejših deželah, nego so slovenske, ječi kmetovalec in strada. Zdrave in krepke delavne roke odvrtačo se od kmetije in iščejo zaslužka v industrijskih podjetjih po velikih mestih. Slovenci pa nimamo velikih industrijskih mest. Kar imamo, so vasi in trgi in mala mesteca, ki, kakor kažejo statistični podatki i drugod i pri nas, ne morejo znatno napredovati, dočim velika mesta progresivno naraščajo. Tja pa hiti tudi ogromno število Slovencev, ki dobe tam vsaj vsakdanji kruh. Te množice pa doma nismo vzgojili kot navdušene Slovence, kako hočemo pričakovati, da ostanejo v tujini bogve kako značajni narodnjaki? Naj si ima pa to za število zavednega slovenstva še tako

slabe posledice, ne smemo prezreti tudi tega, da vsi niso za narodno deblo izgubljeni. Tisoči Slovencev žive po letu n. pr. v Gradcu in po Gornjem Štajerskem, sto in sto delavcev odhaja spomladi na Ogrsko in Hrvaško, ves Kras je po letu v Trstu in drugod, da kaj zasluži in na tisoče naših ljudi je v Ameriki. In vendar se mnogi izmed teh z znatnim zaslužkom vračajo k svojim rodbinam na Slovensko. Razmer, kakršne so, ne moremo vkljub najboljši volji znatno izboljšati, ker so utemeljene ne samo v specifično slovenskih, ampak splošnih gospodarskih nepravilnostih. Sprizniti se moramo z zavestjo, da bomo iz teh gmotnih vzrokov izgubljali še v bodoče zmiraj mnogo slovenskega naraščaja, ki bo se obračal za kruhom v tujino. Kar moremo storiti je le to, da pospešujemo domače gospodarske razmere, kolikor je to sploh mogoče, ker s tem bomo delovali najvspešneje zoper »izumiranje« Slovencev.

Na Slovenskem mora pa biti kriva vsake nezgode napredna stranka. Zato »Slovenec« sklepa, da je propadanja slovenstva kriv »liberalizem« zlasti v obmejnih krajih. Nočemo o tem natančneje govoriti. Kar se tiče nazadovanja Slovencev ob mejah na Štajerskem, trdimo s polno zavestjo, da je tega kriv nekdo drug nego liberalizem. Vladajoča reakcionarna politična struja je v prvi vrsti kriva nazadovanja. O isti se mora trditi, da niti najmanj ni sposobna razumevati ljudske duše in pospeševati ojačenje slovenstva ob meji. Tisoče mislečih kmetov in še bolj slovenskih delavcev tira naravnost v nasprotni tabor, ne da bi šla z duhom časa in se vsaj za silo prisposobila ljudskemu mišljenju in zastopala njegove potrebe in zahteve. Delavstvo in obrtništvo bi tem voditeljem moralo slepo slediti po poti, katero mu določajo v svoji duševni impotenci. Ako ne piskajo po njihovem taktu, brcajo jih tako dolgo, da gotovo preidejo v tabor odpadnikov Wratschkota,

Orniga, Rosmanita in drugih, ki vsaj na videzno mnogo bolj razumejo kmetске in obrtniške potrebe nego naši slovenski voditelji. V Mariboru, kjer je delavstvo — večinoma slovensko — tako mnogoštevilno, da je prodrlo celo pri volitvah v mestni zastop, odklanjajo slovenski voditelji odločno vsako dotiko z delavstvom, ker ni dovolj »krščansko«. Rajši naj jih imajo Nemci ali socialni demokratje ali kdor hoče, nego da se s primernimi koncesijami pridobijo za slovenski program. In ti ljudje hočejo še potem na druga ramena zvrtači krivdo, da Slovenci »izumirajo«. Vsak pojav, ki bi pomenjal novo smer, so ti gospodje kakor stekli v korenini zadušili. Zadušili so porajajoča se kmetška društva, katerih niso ustanovili oni, zapodili so iz političnega pozorišča narodno učiteljstvo in zdaj divjajo zmagoslavno naprej. Da bode vsled njih nadutosti in nestrpnosti slovenstvo ob meji v bodočih deželnozborskih volitvah zadela iz nemške strani prava katastrofa, to jih ne vznemirja. Tedaj bodo vsaj spet imeli priliko pisati o »izumiranju« Slovencev in o »morituri vos salutante«. Ko bodo pa do kraja zavozili, pride pa, upajmo, generacija, ki bode pošteno in temeljito pometla s temi nositelji slovenstva, ki ne razumejo in nočejo razumeti toka časa in ljudskih potreb. Slovensko ljudstvo pa vsled tega še ne bode izumrlo. Latentna energija, ki se na tihem nabira, izbruhnili bode v kratkem in videli bodemo morebiti boljše uspehe slovenstva tudi ob mejah.

V Ljubljani, 14. maja. Državni zbor.

Za včeraj napovedana večerna seja se je morala odpovedati, ker je imel gospodarski odsek svojo sejo. Proti večernim sejam so posebno Čehi, češ, da nimajo vzroka, prihajati vladi na pomoč. Kakor so razmere sedaj, ni upanja, da bi se proračunska debata o pravem času do-

LISTEK.

Moja gledališka pohajkovanja.

Pripoveduje F. A. Šubert.
(Dalje.)

Najprej ga je peljala pot v Italijo, v to zibelko evropske dramatične umetnosti, kjer se je seznanil z Verdijem, Boitom, Franchettijem, Leoncavallom in z drugimi. Posetil je Milan, Janov, Benetke in Nizzo. Nabavil je operne in baletne novitete: Otella, Torza del destino, Mefistofelja, Don Pasqualeja, Excelsior, Amor itd.

Zanimivi so vtisi, katere so na njega napravila italijanska gledališča, njih umetniki in občinstvo. Pravi, da se v gledališču iskri ne samo umetnost, ampak tudi duša naroda in njegov temperament. Pri dramih se pozna ta temperament tudi pri umetnikih na odru. Pri operi pa je nemogoče soditi po umetnikih. Med tem ko godba orkestra in petje na odru z vsakim Lahom kar igra, poje zbor in največji del solistov na odru s tako neitalijanskim mirom, da bi človek z veseljem zaklical nanje, naj se, za Boga, vsaj malo ganejo!

Gledališče služi Lahom izključno le za zabavo. Samo novitete jih nekaj zanjajo. In če konča dejanje z arijo ali s

kako drugo prikupljivo melodijo, katero je orkester izrazno spremljal, začuje se po besnem ploskanju ista melodija tudi v občinstvu... V meddejanjih se občinstvo jako živahno zabava, bodisi v ložah ali v foajéju. V ložah sprejemajo posete, kateri imajo isto družabno veljavo, kakor da bi se bili vršili v domačih salonih. Nekatero rodbino sprejemajo pravilno le v ložah, ker se doma s poseti rade ne ukvarjajo. V foajéju gledališča della Scala v Milanu se tudi lahko kadi in to brez ozirov na mehko preprogo, katera bi se pri proč vrženi tleči cigareti ali vžigalici lahko unela.

Zanimivo je slediti italijanski živahnosti pri igrah, katerih občinstvo ne pozna. Pri teh je včasih verno pazilo, ne da bi se ganilo in po vsakem dejanju izreklo svojo oceno, dobro ali slabo. Zato ni čuda, če enemu in istemu skladatelju ali pevcu, kateremu je šele pred petimi minutami besno ploskalo, kliče zdaj najraznejšo zasramljivo besede, da bi ga končno zopet blagohotno pohvalilo.

Glavno mesto naroda in italijanske države je Rim, glavno mesto gledališko in sploh duševnega življenja italijanskega pa je Milan. Danes, pa tudi vse preteklo stoletje je bil Milan osrednje dramatične produkcije, besedne in glásbene. Ne da bi vsi ustvarjajoči duhovi italijanski v Milanu stanovali, temveč zato, ker daje Milan ton in odloča o vrednosti in umet-

niški usodi del. Tudi na petdesetih drugih krajih imajo svoje premijere; toda beseda Milana ostane prva in navadno tudi zadnja. In kakor umetniško stvarjanje, tudi umetniška obrt gledališka in umetniška trgovina z dramatičnimi toni in besedami, da, celo z umetniki samimi imajo v Milanu svoj italijanski trg.

Najnavadnejša in takorekoč splošna stagiona je predpostna od božiča do konca predpusta, imenovana »carnevale«. O svetem Štefanu se prične in se konča v nedeljo pred pepelnico sredo. V gledališču della Scala v Milanu, na tem prvem opernem in baletnem odru italijanskem, v gledališču Carlo Felice v Janovu in v laški operi v Nizzi se igra v predpustu in v postu. Samo manjša gledališča si prirejajo kratke stagione »autumno« ali »primavera ad estate« — imenovane po letnih dobah, v jeseni, spomladi in v poletju — ali ob posebnih prilikah, pri katerih se dá pričakovati večji shod ljudstva, ki gledališče ne samo ljubi, temveč ga tudi obilno obiskuje in podpira.

Prej so se prirejale take stagione pogostoma pri velikih letnih sejnih, kateri sedaj s stagionami polagoma izginjajo. Zato se je praksa obrnila: Zdaj podpirajo posamezne velike občine italijanske gledališče radi tega, da bi za zimsko dobo privabilo veliko soseske, posebno tujcev. Tem povodom dobivajo posamezna gleda-

lišča velikih občin mestne subvencije. Tako n. pr. je 1886. leta dobilo podjetništvo (impresa) gledališča della Scala za čas od božiča do cvetne nedelje, torej za čas 3 mesecev, podporo 200.000 lir. Magnet gledališča privabi, seveda pri dobri stagioni, toliko izvenmilanskega ljudstva, da se subvencija, katera se daje gledališču, vrne nekolikrat prebivalstvu in s tem v gotovi meri tudi občini. Šele v zadnjih letih je vsled slabo razumevanega socializma, ki naj se nikdar ne obrača zoper umetnost, zavladal v municipaliteti vpliv gledališki umetnosti malo prijaznih elementov. Vzela se je Scali subvencija — in vsled tega je ostalo gledališče zaprto. Impresarija ni bilo, da bi si upal brez javne podpore prirediti stagione v gledališču, ki zahteva že samo z ozirom na svojo minolost v vsakem oziru izvrstnih predstav, dostojnih umetnosti. S tem, da se je zaprla Scala, je bilo oškodovano gojenje umetnosti, a oškodovano je bilo tudi prebivalstvo mesta. In zato so se mestni očetje zopet spametovali in so dali zopet gledališču novo subvencijo.

Ker izvira v Milanu vsa italijanska umetnost, prevedena že na tla gledališkega uspeha, se je peljal Šubert vsako leto v Italijo, da bi nabavil novitete, se seznanjal, a včasih tudi, da se je okrepčal, zahajal je tudi na Riviero, posebno v Bordighero.
(Dalje prih.)

Specijalitete
fine kave, novo dobavljene
priporoča (415-72)
Edmund Kavčič
Prešernove ulice, Ljubljana.
Poštne pošiljatve 5 kil franko.

Izborna reklama
za trgovce in obrtnike.
Kdor želi, da se njegovo podjetje po celi deželi na jako izdaten način razglaša, tako rekoč popularizuje, ta naj se takoj oglasi pri upravnistvu »Slov. Naroda«. 1127-1 Honorar po dogovoru.

Obleke
za dečke in otroke
pralne in volnene
v najmodernejših faconah
priporočata 4 (1053-2)
Gričar & Mejač
Ljubljana
Prešernove ulice št. 9.

Rokavice
iz tkanine,
glacé in pralnega usnja
dobre vrste
kakor tudi (2626-48)
kožice za snažiti
v različni velikosti po nizki ceni pri
Alojziju Persché
Pred škofijo 22.

Hiša

v kateri je večdesetletna trgovina z mešanim blagom in žganjetočem se s 1. julijem t. l. **proda**. Obenem se proda ali kakemu zanesljivemu trgovcu tudi v najem dá **zaloga blaga** pod zelo ugodnimi pogoji.
Naslov pove upravnistvo »Slovenskega Naroda«.
(1024-6)

Hôtel

v večjem mestu na zelo ugodnem kraju na Dolenjskem
se odda takoj v najem.
Več se izve v zalogi Puntigam v Ljubljani.
(1116-3)

Sprejme se praktikant za tehnično pisarno.

Zahteva se sposobnost za manjšo korespondenco in obisk trgovcev in obrtnikov.
Ponudbe na upravnistvo »Slov. Nar.«.
(1126-1)

Zelo okusne namizne pijače
ki izorno prijajo starim in mladim, kakor:
šampanjčevo belino, hladilno rumenkasto, 'Avrora', majnikovo pijačo
priporoča (1131-1)
izdelovalec sodovice
Gustav Fischer.

Staroslavno žvepleno kopališče na Hrvatskem
Varaždinske toplice
ob zagorski železnici (Zagreb-Čakovec).
Železniška postaja — pošta in brzojav.
Analiza po dvornem svetniku profesorju dr. Ludwigu l. 1894. 58° C vroč vrelc, žvepleno mahovje, nedosegljivo v svojem delovanju pri mišični skrnini in kostenini v členkih, boleznih v zgibih in otrpnenju po vnetci in zlomljenju kosti, protinu, živčnih boleznih, boleznih v kolki itd., ženskih boleznih, poltnih in tajnih boleznih, kroničnih boleznih obistij, mehurnem kataru, škrofeljnih, angieški boleznih, kovnih diskrazijah, n. pr. zastrupljenju po živem srebru ali svincu itd.
Pitno zdravljenje pri boleznih v žrelu, na jabolku, prsih, jetrih, v želodcu in v črevih, pri zlati žili itd. itd.
Elektrika. — Masaža.
Zdravilišče z vsem komfortom, vodovod iz gorskih vrelcev, zdravljenje z mrzlo vodo z douche — in po Kneippu, celo leto odprto; sezona traja od 1. maja do 1. oktobra. Prekrasen velik park, lepi nasadi, lepi izleti. Stalna zdravniška godba, katero oskrbujejo člani orkestra zagrebške kr. opere. Plesne zabave, koncerti itd.
Na postaji Varaždinske toplice pričakuje sleherni dan omnibus goste. Tudi so na razpolago posebni vozovi in se je zaradi istih prej obrniti na oskrbnistvo kopališča.
Zdravniška pojasnila daje kopališki zdravnik doktor A. Longhino. — Prospekte in brošure razpošilja zastoj in poštine prosto
(797-5) oskrbnistvo kopališča.

Jemljemo si čast vljudno naznaniti vsem p. n.

lastnikom mlinov in žag

da smo vsled povečanja naše tovarne in livarne za železo in kovine v prijetnem položaju, da zamo-remo ustreči vsem zahtevam

najhitreje in najboljše.

Prevzemamo pod jamstvom vsa v našo stroko spadajoča nova dela in sicer: kompletne naprave za umetne mline in žage, nadalje vse naprave za turbine, za vodna kolesa, za pumpe in vodovode.

Vedno imamo v zalogi vse posamezne dele za transmisije, za vratila (Wellen), za tečaje (Lager) in za jermenova krožca (Riemenscheiben).

V naši veliki livarni zamoremo vlivati največje in do 3000 kg težke reči, kakor n. pr. vlite stebre i. t. d.

Končno se še priporočamo za vsakovrstna popravila, katera preskrbujemo vsled odlične znotranje oprave naše tovarne najhitreje in najceneje.

Za vsestransko nam dosedaj izkazano zaupanje se najvljudneje zahvalimo in prosimo tudi zanaprej za Vaša cenjena naročila.

Z najodličnejšim spoštovanjem za tvrdko:

Jožef Lorber in dr.

Jožef Lorber

tovarna strojev, livarna železa in kovin
Žalec pri Celju.
(1112-2)

Fersan-Cacao
FERSAN-CACAO je železito, redilno in krepilno sredstvo, ki množi kri in jači živce, ter je jako okusno in lahko prebavljivo. Vprašajte svojega zdravnika.
Glavna zaloga za Kranjsko: (1026-3)
lekarna „pri zlatem jelenu“ v Ljubljani.

Razpis minuendne dražbe.

S tem se rok za vposlanje ponudb za oddajo zidanja šolskega poslopja v Toplicah pri Zagorju

do četrтка, dne 22. maja t. l. podaljša.

Krajni šolski svet Toplice-Zagorje
dne 12. maja 1902. (1130)

Otvoritev notarske pisarne.

Na mnoga vprašanja dovolim si pojasniti, da je smatrati mojo s t. majnikom v prtilleju hiše št. 16 na Bregu otvoreno pisarno povsem novim uradom, kajti ni eden ni drugi pred kratkim v Ljubljano premeščenih dveh notarjev ni bil imenovan naslednikom umrlima notarjema gg. Gogoli in Schönwetteru, torej niti eden niti drugi ni prevzel nobene navedenih notarskih pisarn.

(1015-5)

Dr. Rupert Bežek
c. kr. notar.

Najlepše likano perilo

se doseže, ako se vporablja svetovno znani američanski
briljantni skrob na lesk
Fritz Schulz jun., Act.-Ges., Heb (Eger) in Lipsko
lahko in gotovo z vsakim likalnim železom.
Zlati svetinji: Pariz Le pristen z varstveno znamko „Globus“. 1 (554-4)
1900, Dunaj 1902. V rudečkastih zavojih à 100 gramov vsebine se dobiva povsod.

Na Najvišje povelje Njega c. in kr. apost. Veličanstva.

XXII. c. kr. državna loterija
za skupne vojaške dobrodelne namene.

Ta denarna loterija,
edina, ki je na Avstrijskem dovoljena po postavi,
obsega 17.822 dobitkov v gotovini, v skupnem znesku 442.850 K.

Glavni dobitek:
200.000 kron v gotovini.

Srečkanje se vrši nepreklicno 12. junija 1902.
Srečka stane 4 krone.
Srečke se dobivajo v oddelku za državne loterije na Dunaju III., sprednja Zollamts-
strasse 7, v loterijah, tabačnih trafikah, davkarijah, poštnih, brzojavnih in železniških uradih,
menjalnicah i. t. d. Načrti srečkanja za kupovalce brezplačno. (1029-4)

Srečke se pošiljajo poštine proste.
C. kr. dohodna loterijska direkcija.
Oddelek za državne loterije.

Važno naznanilo!

Ker sem se hotel, kakor znano 1. maja 1902. l. iz svojih začasnih založnih prostorov na sv. Petra cesti stalno preseliti na Mestni trg št. 5., in to mi je, žalibog, slučajno izpodletelo, sem primoran, ker se mi je tudi odpovedal najem ene izmed mojih dosedanjih prodajalnic, nabavljeno blago po ceni oddati in zato so od današnjega dneva

vse cene znatno znižane

in bode

od 20. maja naprej

velika prodaja ostankov

za vsako možno ceno.

Vse cenjene kupce upam v istini z jako nizkimi cenami zato odškodovati, ako morda pri obisku moje sedanje prodajalnice naletite na nekoliko nereda zaradi premnovega blaga v prodajalnici.

Z velespoštovanjem

Friderik Hodschar

„pri Amerikancu“

Ljubljana, sv. Petra cesta števil. 4 in 2.